

MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PROGRAMA KARJEROS EDUKOLOGIJA: MODERNUS POŽIŪRIS Į KARJEROS VALDYMĄ

Dalia Augienė, Vincentas Lamanuskas
Šiaulių universitetas, Lietuva

Santrauka

Sparti visuomenės gyvenimo kaita keičia požiūrį į profesinį informavimą ir konsultavimą – žmogui būtina ne tik suteikti informaciją, bet ir ugdyti karjeros planavimo įgūdžius, t. y. išmokyti priimti ir įgyvendinti realius sprendimus dėl savo karjeros, prisitaikyti prie nuolat vykstančių pokyčių ir savarankiškai priimti sprendimus. Sėkminga karjera yra pagrindinė sąlyga asmenybės socialinei adaptacijai, jos pasitikėjimui savo jėgomis, atsakingumui bei gyvenimo stabilumui, galimybei planuoti savo ir šeimos ateitį. Visuomenei žmogaus karjera taip pat labai svarbi, nes optimalus jos narių pasiskirstymas įvairiose veiklos srityse sudaro sąlygas racionaliam žmogiškųjų išteklių panaudojimui, o visa tai tiesiogiai daro įtaką socialinei pažangai. Šiaulių universitete vykdoma edukologijos krypties antros pakopos (magistrantūros) studijų programa Karjeros edukologija rengia karjeros specialistus, gebančius moderniai suprasti karjeros procesą. Programos poreikį patvirtina pokyčiai visuomenėje, veiklos pasaulyje ir švietimo sistemoje. Karjeros edukologijos studijų programos tikslas - parengti aukštos kvalifikacijos karjeros edukologijos specialistus, kurie įgytų ugdymo(si) karjerai teorines sampratas bei gebėtų jas taikyti planuodami, modeliudami ugdymo(si) karjerai procesą, taikant efektyvias profesijos rinkimosi ir karjeros plėtotės bei planavimo strategijas. Edukologijos krypties studijų programai Karjeros edukologija yra būdingas tarpdalykiškumas, integruojantis įvairių mokslo sričių idėjas. Tai atsispindi programos turinyje. Studijų metu studentai įgyja daugiavertinį (politinį, socialinį, edukologinį, kultūrinį) profesinės karjeros ir veiklos supratimą, leidžiantį įveikti stereotipus bei planuoti karjeros strategiją multikultūrinėje, pliuralistinėje demokratinės visuomenės aplinkoje.

Pagrindiniai žodžiai: *karjeros valdymas, veiklos pokyčiai, magistrantūros studijų programa.*

Įvadas

Sparčiai keičiantis visuomenei, susiduriama su beprecedenčiais karjeros pokyčiais. Dėl intensyvaus technologijų vystymosi visose srityse, pasaulis patiria gilius socialinius pokyčius, apibūdinamus plačiu tarpusavyje sąveikaujančių pokyčių diapazonu: nuo naujasias paradigmas atitinkančio žmogaus mąstymo ir savęs suvokimo pasikeitusios veiklos kontekste iki globalinių politinių, ekonominių, kultūrinių, demografinių ir kitų kaitos procesų. Šie pokyčiai turi esminės įtakos darbo pasaulio kaitai, dėl kurios išryškėja žmogiškųjų išteklių dinamikos problema. Profesijų pasaulyje matomas iš esmės pakitęs veiklos pobūdis, darbo krūvis ir darbo vietų dinamika, naujo tipo organizacinių struktūrų formavimasis. Socialinės transformacijos sąlygoja naujus reikalavimus žmogui: jis turi veikti kūrybiškai, sugebėti prisitaikyti kintančioje aplinkoje, pats prisiimti atsakomybę už savo veiklą, atsižvelgdamas į rinkos pokyčius bei asmeninės savirealizacijos tikslus. Todėl profesinis pasirinkimas yra vienas iš svarbiausių žmogaus gyvenimo sprendimų. Pakitusi socialinė aplinka ir greitas gyvenimo tempas keičia žmonių suvokimą apie tai, kas jiems yra svarbu, koks yra gyvenimo tikslas. Vis aktualesnė gyvenimo karjeros (life-career) koncepcija, išryškinanti ne tik profesinę asmens veiklos sritį, bet ir jo gyvenimo sėkmę,

psichologinį pasitenkinimą savo veikla, savęs realizavimą (Surgėlienė, Bankauskienė, 2014). Sėkmingą karjerą šiandien sunku įsivaizduoti kitaip nei paties žmogaus atsakomybę už savo planuojamą, vystomą ir valdomą veiklą. Todėl šiandien karjeros valdymas yra iškeliamas kaip vienas iš svarbiausių aktyvaus darbo rinkos dalyvio gebėjimų, garantuojančių profesinę sėkmę. Šių dienų visuomenėje greitai keičiasi darbo rinka, atsiranda naujų profesijų, todėl pasirinkti perspektyvią, visuomenės ir individualius asmens poreikius atitinkančią profesiją tampa vis sudėtingiau (Antanaitienė, Sajienė 2012). Racionalus jos pasirinkimas – esminis ir svarbiausias gyvenimo pasirinkimas, nes suklydus pirminiame pasirinkimo etape karjeros planavimas nebus sėkmingas – karjera bus planuojama toje profesinėje veikloje, kuri neatitinka asmens prigimtinių savybių, gabumų, pašaukimo, poreikių ar neturi paklausos rinkoje. Tinkamai pasirinktas karjeros kelias kelias (kryptis) optimizuoja asmens potencialą ir sudaro prielaidas gyvenimo siekių realizavimui (Ho, 2008). Todėl suprantama, kad asmens ugdymas karjerai tampa vis aktualesnis. Seimas priėmė įstatymo pataisas, kuriomis nutarta nuo 2017 m. sausio 1 d. įtvirtinti karjeros specialisto pareigybę. Pagal priimtus pakeitimus, karjeros specialistas teikia profesinio informavimo ir konsultavimo, ugdymo karjerai paslaugas.

Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje (2013) nurodoma, kad mokymosi visą gyvenimą sistemos vystymą riboja fragmentuota profesinio orientavimo sistema. O ji turėtų padėti asmenims, pageidaujantiems susipažinti su mokymosi ir studijų galimybėmis, ir sudaryti sąlygas atsakingai valdyti ir planuoti savo profesinę karjerą. Norint padidinti šių paslaugų prieinamumą, reikia išplėsti ugdymo karjerai, profesinio (karjeros) informavimo ir konsultavimo paslaugas teikiančių įstaigų, jų padalinių ir informacinių terminalų tinklą, didinti paslaugų įvairovę ir kokybę, rengti kvalifikuotus karjeros specialistus ir tobulinti jų kvalifikaciją. Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginio vertinimo galutinėje ataskaitoje (2014) pažymima, kad būtina taip pat orientavimo paslaugų prieinamumą, gerinti profesinio orientavimo ir konsultavimo srityje dirbančių specialistų (kurie neretai neturi specialaus išsilavinimo) kompetencijas bei stiprinti profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo paslaugų teikimo specialistų rengimą. ES komisijos ataskaitoje apie mokymosi visą gyvenimą kokybės rodiklius (European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning, 2002) pažymima, kad vienas svarbiausių žmogiškųjų išteklių valdymo ir karjeros planavimo paslaugų kokybę užtikrinančių kriterijų yra tinkamas karjeros konsultantų kompetentingumas, t. y., kad šias paslaugas turi teikti specialiai šiai veiklai paruošti, atitinkamą kvalifikaciją įgiję asmenys. Šiuo metu Profesinio orientavimo struktūrose daugiausia dirba gana bendro psichologinio pasirengimo psichologai, socialiniai pedagogai, dalykų mokytojai savarankiškai įgiję specifinių profesinio orientavimo darbo gebėjimų. Todėl karjeros specialistų rengimas universitinėse magistrantūros studijose neabejotinai tikslingas. Kaip akcentuoja tyrėjai, ugdymas karjerai turi būti vertinamas, kaip neatskiriama ir interaktyvi aukštojo mokslo dalis (Peng, 2001).

Karjeros specialistams reikalingas platus teorinis ir praktinis pasirengimas. Todėl tokio konsultanto rengimo turinys turi užtikrinti fundamentalų bei taikomąjį karjeros konsultanto rengimą. Teorinių studijų konstravimo principai turi sudaryti prielaidas būsimam karjeros specialistui įgyti žinių apie gyvenimo prasmę, žmogaus veiklos pokyčius ir vertybes (fundamentalaus rengimo pagrindas), profesijas, darbo rinką ir žinių, padedančių tarpusavyje derinti šias sritis, kompetencijas (taikomojo rengimo pagrindas) (Navickienė,

2010). Įvairių sričių žinių kompleksiskumas daro įtaką tarpdisciplininiui karjeros konsultanto rengimo pobūdžiui.

Studijų programos koncepcija, tikslas, struktūra

Šiaulių universitete vykdoma edukologijos krypties antros pakopos (magistrantūros) studijų programa *Karjeros edukologija*¹ rengia karjeros specialistus, gebančius moderniai suprasti karjeros procesą. Studijų trukmė 1,5 metų (90 kreditų). Į programos „Karjeros edukologija“ magistrantūrą priimami bakalauro studijas baigę absolventai. Neturintiems švietimo ir ugdymo krypčių grupės bakalauro diplomo absolventams sudaromos sąlygos studijuoti išlyginamuosius dalykus. *Karjeros edukologijos studijų programa* Studijų kokybės vertinimo centro (SKVC) Studijų komisijos buvo puikiai įvertinta ir akredituota 6 metams. Studijų programos *Karjeros edukologija* išorinį vertinimą atliko tarptautinė ekspertų grupė, vadovaujama prof. dr. Pertti Kansanen iš Helsinkio universiteto (Suomija). Studentai, baigę *Programą*, turi galimybę tęsti studijas socialinių mokslų, ypač edukologijos, krypties doktorantūroje.

Programos Karjeros edukologija poreikį patvirtina pokyčiai Lietuvos visuomenėje ir veiklos pasaulyje, švietimo sistemoje. Jos poreikis grindžiamas, atsižvelgiant į šiuolaikinę darbo rinkos situaciją. Spartėjanti visuomenės gyvenimo kaita keičia požiūrį į profesinį informavimą ir konsultavimą – kiekvienam žmogui svarbu ne tik suteikti informaciją, bet ir ugdyti karjeros planavimo gebėjimus. Profesinis konsultavimas ir / ar ugdymas karjerai šiuolaikinėmis sąlygomis tampa tęstiniu, daugiamačiu procesu, kuris prasideda mokykloje, tęsiasi pereinamuoju į suaugusiųjų gyvenimą ar jų darbo veiklos laikotarpiu ir yra siekiamas per visą suaugusiųjų gyvenimą. Todėl *Programoje Karjeros edukologija* ugdymas karjerai analizuojamas įvairių amžiaus ir socialinių grupių aspektais. *Nacionalinėje profesinio orientavimo švietimo sistemoje programoje* (2013) nurodoma, kad asmuo turi įgyti karjeros planavimo ir jos valdymo gebėjimų, padedančių jam kurti ir realizuoti savo asmenybės poreikius ir ypatumus atitinkančius karjeros planus, įgyti jiems įgyvendinti reikiamas žinias, įgūdžius ir nuostatas, gebėjimų lanksčiai reaguoti į socialinius ir darbo rinkos pokyčius, sėkmingai priimti tinkamus su ja susijusius sprendimus, įgyti mokymosi visą gyvenimą motyvaciją, sėkmingai įsitvirtinti besikeičiančioje darbo rinkoje, spręsti asmeninio ir socialinio gyvenimo klausimus. Todėl *Programoje Karjeros edukologija* skiriamas adekvatus dėmesys šiai karjeros valdymo sričiai.

Pastebima tendencija, kad profesinio orientavimo veiklas vykdančios švietimo institucijos labiau yra orientuotos į profesinio informavimo, nei į ugdymo karjerai veiklas. Šiuo požiūriu *Karjeros edukologijos* programa realizuoja subalansuotą prieigą. Lietuvai, esant Europos Sąjungos nare, tai ypač svarbu, nes jos ekonominė sėkmė daugiausia priklauso ne nuo to, kiek jaunimo baigia aukštojo mokslo studijas, o nuo to, ar kiekvienas jų veiklos ir darbo pasaulyje suranda vietą, labiausiai atitinkančią poreikius bei gebėjimus. Todėl veiksmingai teikiamos paslaugos tampa svarbios tiek švietimo sistemai, tiek darbo rinkai bei jų tarpusavio sąveikai. Būtent jos padeda geriau panaudoti žmogiškuosius

¹ Edukologijos krypties studijų programos *Karjeros edukologija*. (2014). Savianalizės suvestinė (Rankraštis). Rengė: D. Augienė, V. Lamanauskas, L. Ušeckienė, B. Šilėnienė, J. Lenkauskaitė, R. Budraitis, J. Beconytė. Šiaulių universitetas.

išteklis, nes sudaromos palankios sąlygos asmens gebėjimų ir interesų suderinimui su esamomis mokymosi ir užimtumo darbo rinkoje galimybėmis. Profesinio konsultavimo ir orientavimo, karjeros planavimo paslaugos turi būti svarbiausias mokymo ir užimtumo politikos elementas nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, taip pat sudedamąja aktyvios darbo rinkos politikos dalimi. Europos Sąjungos kontekste profesinis konsultavimas ir karjeros planavimas laikomas vienu svarbiausių veiksnių, skatinančių užimtumą, darbo jėgos prisitaikymą prie rinkos sąlygų, verslumą bei lygias galimybes. Jis pastaruoju metu vis labiau siejamas su ekonomine ir socialine Europos Sąjungos politika.

Lietuvoje vis dar nepakankamai dėmesio skiriama ugdymui karjerai, nors jaunimo nedarbas auga ir jau viršija bendrą nedarbo lygį šalyje. Jų, ypač moksleivių, profesinio konsultavimo bei ugdymo karjerai poreikis šalyje nėra patenkinamas. Profesinio konsultavimo specialistai nėra pakankamai dalykiškai pasiruošę teikti kokybiškas paslaugas, todėl daro nepakankamą įtaką renkantis profesiją ir toliau modeliuojant karjeros galimybes. Moksleivių profesinis orientavimas bei konsultavimas pradamas per vėlai – tik X–XII klasėse. Bendrojo ugdymo mokyklų mokymo programose nėra numatytas mokinių informavimas apie padėtį darbo rinkoje, nedarbo problemas, įsidarbinimą ir pan. Renkantis būsimą profesiją, reikia sukaupti patikimą informaciją apie profesijos įgijimą, studijų galimybes bei sąlygas ir kt. Tačiau neretai profesinė konsultacija ir ugdymas karjerai būna nesistemiškas, nenuoseklus, atsitiktinis. Pastaruoju metu vykę ir vykdomi projektai (pvz., „Karjeros projektavimo ir konsultavimo karjerai inovacijų tinklas Europoje“ (NICE). No.155976-LLP-1-2009-1-DE-ERASMUS-ENWA; „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme“ No. VPI-2.3-ŠMM-01-V-01-002 ir kt.) neužpildo esamos spragos. Reikalingas nuoseklus ir sistemingas karjeros edukologų rengimas.

Magistrantūros *studijų programos Karjeros edukologija* paskirtis – sudaryti sąlygas asmeniui įgyti tarpkryptiniais moksliniais tyrimais grįstą, edukacinės kultūros tęstinumą užtikrinantį, mokslo, naujausių technologijų lygį atitinkantį, mokymosi visą gyvenimą ir darnaus vystymosi nuostatas atliepiantį universitetinį edukologijos krypties magistro išsilavinimą. *Programoje* sudaromos sąlygos studentams įgyti darnų, asmenybės vystymąsi atitinkantį antrosios pakopos universitetinį išsilavinimą, paremtą naujomis tarpdisciplininio pobūdžio žiniomis, žmogaus ugdymo(si) visą gyvenimą technologijomis, analitinės tyriminės veiklos gebėjimais ir profesinės veiklos vertybėmis, būtinomis žinių ir kūrybos visuomenei.

Karjeros edukologijos studijų programos tikslas - parengti aukštos kvalifikacijos karjeros edukologijos specialistus, kurie įgytų ugdymo(si) karjerai teorines sampratas bei gebėtų jas taikyti planuodami, modeliuodami ugdymo(si) karjerai procesą, taikant efektyvias profesijos rinkimosi ir karjeros plėtotės bei planavimo strategijas nuolat kintančių švietimo ir darbo rinkos poreikių kontekste. Kadangi *Karjeros edukologija* yra universitetinių studijų programa, joje labiau išreikšti aukštesnio pažintinio lygmens (analizės, sintezės, vertinimo) tikslai, nors, laikantis logiškumo, nuoseklumo, sistemingumo ir visapusiškumo principų, pakankamas dėmesys skiriamas ir žemesnio pažintinio lygmens tikslams (žinojimui, supratimui ir taikymui). Numatomų studijų rezultatų sudėtingumo lygis atitinka 7 Europos ir Lietuvos nacionalinės kvalifikacijų sandaros (2010) lygmenį bei kvalifikacijų sąrašeje aprašytus kvalifikacinius reikalavimus aukštajam universitetiniam II pakopos išsilavinimui.

Karjeros edukologijos studijų programos studijų rezultatai suformuluoti, remiantis Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašu (2010), Nacionaline profesinio orientavimo švietimo sistemoje programa (2013), Profesinio orientavimo strategija (2003), Profesinio informavimo standartu (2007) ir kitais teisiniais dokumentais ir programomis. *Programos* tikslai atitinka magistrantūros studijoms keliamus reikalavimus užtikrinti, kad karjeros edukologas būtų sukaupęs pakankamai teorinių ir praktinių žinių bei gebėjimų, išsiugdęs tinkamas vertybines nuostatas, gebėtų planuoti ir organizuoti profesinį konsultavimą, orientavimą ir informavimą, gebėtų bendrauti ir laikytis konsultanto etikos, atlikti ugdymo karjerai empirinius, asmens pažinimo tyrimus, darbo rinkos tyrimus, gautus rezultatus panaudoti savo profesinėje veikloje.

Numatyti studijų rezultatai dera tarpusavyje ir *Programos* lygmeniu, sudarydami būtinų įgyti gebėjimų visumą. Bendrosios ugdymo karjerai kompetencijos konkretinamos ir papildomos kitomis kompetencijomis per studento pasirinktus studijų dalykus. Programoje numatyti siektini studijų rezultatai:

- Suvoks karjeros edukologijos teorijas, taikomus metodus ir technologijas, karjeros proceso valdymo ypatumus švietimo institucijose ir darbo rinkoje. Žinos šiuolaikines analitinių karjeros proceso metodų ir technologijų taikymo procedūras.
- Gebės kritiškai vertinti ir atrinkti tarpdisciplinines žinias, pagrįsti jų funkcinį reikšmingumą priimant veiksmingus sprendimus sudėtingose ugdymo(si) karjerai situacijose.
- Žinos karjeros edukologijos mokslinių tyrimų metodologijos teorinius pagrindus, supras darbo rinkos tyrimų specifiką, jų rezultatų kūrybiško taikymo praktikoje reikšmingumą.
- Įvaldys edukacinių empirinių tyrimų metodologiją, įvairias jų taikymo praktikas.
- Gebės atlikti teorinius ir empirinius karjeros proceso tyrimus.
- Gebės įvertinti ir interpretuoti tyrimų rezultatus ir projektuoti karjeros procesus švietimo organizacijoje ir darbo rinkoje.
- Gebės konsultuoti, informuoti, orientuoti karjeros klausimais suinteresuotus įvairių amžiaus grupių asmenis.
- Gebės kurti ir realizuoti projektus, susijusius su nuolatinio profesinės veiklos ir kvalifikacijos tobulinimu, karjeros modeliavimu.
- Gebės argumentuotai paaiškinti karjeros edukologijos žinių reikšmingumą socialinei, ekonominei ir kt. žmonių gerovei.
- Gebės vertinti individualius ir organizacijos intelektualinius išteklius.
- Gebės koordinuoti karjeros proceso dalyvių veiklą, integralų jų bendradarbiavimą.
- Gebės nuolat savarankiškai plėtoti ugdymo karjerai proceso žinias ir tobulinti asmenines savybes.
- Gebės taikyti informacines komunikacines technologijas savo profesiniam tobulėjimui ir sprendimų priėmimui.
- Gebės kritiškai reflektuoti ir vertinti asmeninę veiklos patirtį.

Konceptualųjį (metodologinį) *Karjeros edukologijos studijų programos* pagrindą sudaro šiuolaikinė edukologija, įprasminanti žmogaus nuolatinio mokymo(si) ideologiją, teorijos bei praktikos konstruktyvią ir rekonstrukcinę sąveiką. *Programoje* integruojamos

klasikinės ir šiuolaikinės ugdymo karjerai idėjos ir jų pagrindu kuriamas konstruktyvus karjeros edukologo rengimo modelis, kuris suponuoja ir nuoseklias universaliųjų, ir specialiųjų profesinių kompetencijų plėtojimo(si) galimybes universitetinėse studijose. Karjeros edukologų rengimas *Programoje* orientuojamas ne tik į formalius, institucinio ugdymo karjerai procesus, bet ir į neformalius plėtotės procesus, jų tarpusavio sąveiką bei jos valdymą. Šių procesų įvaldymas ypač aktualus karjeros konsultanto veiklai.

Analizuojant *Programos* ir studijų dalykų numatomų studijų rezultatų sąsajas, *Programoje* išskirtos dvi pasirenkamųjų dalykų sritys. Pirmoji sritis suteikia galimybes gilintis į ugdymą karjerai švietimo institucijose (Moksleivių profesinis orientavimas ir informavimas, Ankstyvasis ugdymas karjerai, Ugdymo karjerai kokybės vertinimas), antroji – apima karjeros modeliavimo klausimus kitose organizacijose (Nuolatinio mokymosi teorijos, Darbo paieškos teorija ir metodika, Darbo rinkos tyrimai).

Karjeros edukologijos studijų programa apima bendruosius dalykus (pvz., Karjeros edukologijos metodologija, Ugdymo karjerai politika, Ugdymo karjerai sistemos ir kt.) ir specialiuosius dalykus (pvz., Ugdymas karjerai amžiaus tarpsniuose, Personalo mokymas ir konsultavimas, Karjeros andragoginės technologijos ir kt.). Tokiu būdu įgyjamos bazinės universitetinį edukologijos krypties magistro laipsnį atitinkančios žinios, gebėjimai ir vertybinės nuostatos, kurios vėliau plečiamos ar gilinamos per studento pasirenkamus (pvz., Darbo rinkos tyrimai, Ankstyvasis ugdymas karjerai, Moksleivių profesinis orientavimas ir informavimas ir kt.) ir kt. studijų dalykus.

Bendra *Karjeros edukologijos studijų programos* apimtis yra 90 kreditų: 50 kreditų privalomi dalykai, 10 kreditų pasirenkami dalykai, 30 kreditų baigiamajam magistro darbui parengti. Pirmojo semestro metu studentams suteikiamos konceptualios žinios ir gebėjimai. Didžiausias dėmesys skiriamas metodologiniams klausimams, kurie traktuojami kaip pagrindas gilesnėms studijoms (Karjeros edukologijos metodologija – 8 kr.; Edukologinių tyrimų metodologija 1 – 7 kr.), taip pat atleidžiama šios srities politinė panorama (Ugdymo karjerai politika – 5 kr.). Analizuojami esminiai karjeros raidos etapai ir jų svarba (Ugdymas karjerai amžiaus tarpsniais – 5 kr.). Numatyti trys pasirenkamieji dalykai integruojasi į vieningą konceptualų modelį, reflektuojantį karjeros edukologo veiklos esmę. Kitaip tariant, jie apima ugdymo karjerai klausimus švietimo institucijose (pvz., Moksleivių profesinis orientavimas ir informavimas – 5 kr.) ir karjeros projektavimo bei valdymo klausimus organizacijose (Nuolatinio mokymosi teorijos – 5 kr.). Antrajame semestre toliau gilinama metodologinių klausimų analizė (Ugdymo karjerai sistemos – 5 kr., Edukologinių tyrimų metodologija 2 – 8 kr.) ir gilinamasi į nuolatinio mokymosi ir karjeros sąsajas (dermę), taip pat ir jos valdymą organizacijoje (pvz., Personalo mokymas ir konsultavimas – 7 kr.; Karjeros andragoginės technologijos – 5 kr.). Šiame semestre taip pat numatyti pasirenkamieji dalykai reflektuojantys du pagrindinius karjeros edukologo veiklos blokus – darbą su ugdytiniais švietimo institucijose ir karjeros valdymą bet kurio tipo organizacijoje (Darbo paieškos teorija ir metodika – 5 kr.; Darbo rinkos tyrimai – 5 kr.). Trečiasis semestras yra skirtas įgytų teorinių, praktinių žinių taikymui rengiant baigiamąjį magistro darbą (analizuojat konkrečią karjeros edukologijos mokslo ir praktikos problemą). Tokiu būdu magistrantas praktiškai atskleidžia studijų metu įgytas / išplėtotas kompetencijas.

Apibendrinimas

Sėkmingai baigusieji *Programą* įgyja socialinių mokslų srities edukologijos krypties magistro laipsnį geba atlikti karjeros edukologo funkcijas pagal šalyje galiojančius normatyvinius dokumentus ne tik Lietuvos, bet ir užsienio darbo rinkoje. Tai įgalina juos suteikti suinteresuotiems asmenims ir grupėms teorinių ir empirinių žinių ugdymo(si) karjerai klausimais, organizuoti profesinio kryptingumo ugdymą(si) visose formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemos grandyse (ankstyvajame, pradiniam, viduriniame, bendrajame, specialiam ugdyme, profesiniame mokyme(si) ir aukštojo mokslo studijose), atlikti profesinės karjeros tyrimus arba pasinaudoti kitų tyrėjų atliktų tyrimų duomenimis, sudarant konsultacijos planą profesijos rinkimosi arba karjeros planavimo tikslais. Absolventai geba įvertinti siekiamų karjeros tikslų įtaką asmenybės savirealizacijos perspektyvai, organizuoti grupių ir asmenų ugdymą karjerai, parinkti adekvačius metodus bei sudaryti ugdymuisi tinkamą aplinką. Jie įgyja daugiafunkcinį (politinį, socialinį, edukologinį) profesinės karjeros ir veiklos supratimą, leidžiantį įveikti stereotipus bei geba planuoti jos strategiją multikultūrinėje, pliuralistinėje demokratinės visuomenės aplinkoje. Todėl magistras gali dirbti visose švietimo sistemos grandyse (universitetinių ir neuniversitetinių aukštųjų mokyklų karjeros centruose, teritorinėse darbo rinkos konsultavimo tarnybose bei darbo biržose, informavimo ir konsultavimo centruose, jaunimo karjeros centruose, gimnazijų ir progimnazijų, profesinių mokyklų profesinio informavimo ir karjeros centruose ir kt.) profesinio konsultavimo ir ugdymo karjerai specialistais. Asmenys, įgiję tiriamąją analitinę kompetenciją, geba apibendrinti ir viešinti tyrimo ir veiklos rezultatus, geba teikti profesinio orientavimo, konsultavimo, informavimo ir karjeros planavimo paslaugas įvairioms švietimo įstaigoms ir organizacijoms.

Literatūra

- Antanaitienė A., Sajienė L. (2012). Bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų vaidmuo mokinių profesiniam apsisprendimui: situacija ir pagrindinės problemos [The role of secondary education schools and vocational training institutions in students' professional self-determination: The current situation and main problems]. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 29, 133–143.
- 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa [Operational programme for the development of human resources 2007–2013] (2013). Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/teises_aktai_PDF/ZIPVP_2013_07_25.PDF.
- European report on quality indicators of lifelong learning (2002). Prieiga per internetą: http://www.aic.lv/bolona/Bologna/contrib/EU/report_qual%20LLL.pdf.
- Ho, Yuk-Fan (2008). Reflections on school career education in Hong Kong: Responses to Norman C. Gysbers, Darryl Takizo Yagi, and Sang Min Lee & Eunjoo Yang. *Asian Journal of Counselling*, 15 (2), 183–205.
- Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašas (2010). Prieiga per internetą: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BC967702800C/TAIS_405326.
- Nacionalinė profesinio orientavimo švietimo sistemoje programa [National program for vocational guidance in the education system] (2013). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DF54AD1E51DF>.

- Navickienė L. (2010). *Karjeros konsultantų rengimo modeliavimas* [Modelling of career counsellor education]. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
- Peng, H. (2001). Comparing the effectiveness of two different career education courses on career decidedness for college freshmen: An exploratory study. *Journal of Career Development*, 28 (1), 29–41. <https://doi.org/10.1023/A:1011137914570>.
- Profesinio orientavimo strategija [Vocational guidance strategy] (2003). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.83D4CB8FB11B>.
- Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašas [Description of the procedure for conducting vocational guidance] (2012). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.430003>.
- Surgėlienė J., Bankauskienė, N. (2014). Ugdymo karjerai procese veikiančys subjektai istoriniame kontekste [Subjects active in the process of career education within historical context]. *Socialinis ugdymas / Ugdytinių ir ugdytojų kompetencijų kaita* [Social Education / Learners and Educators Competence Change], 1 (37), 8–17.
- Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas. Galutinė ataskaita (2014). Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/documents/es_parama/Galutin%C4%97%20ataskaita11.pdf.

Summary

MASTER'S DEGREE STUDY PROGRAMME *CAREER EDUCATION*: MODERN POSITION TO CAREER MANAGEMENT

Dalia Augienė, Vincentas Lamanauskas

Siauliai University, Lithuania

Lithuanian economic success mostly depends not on how much of the youth graduate studies in higher education, but on that, if each of them in their activity and working world finds a place corresponding mostly to their demands and abilities. Therefore, effectively provided professional orientation, information, consultation and career projection and planning services become important both for education system and for labour market and their interaction. Namely, these services help to better use human resources, because favourable conditions are formed for people ability and interest compatibility with current learning and occupation possibilities. Professional consultation and orientation, career planning services have to be the most important element of learning and occupation policy at national, regional and local levels, also a constitutive part of labour market policy. Second stage (master's degree) study programme in social sciences *Career Education* carried out in Siauliai university prepares career specialists, able to understand career process in a modern way and provide professional orientation, information, consultation and planning services. During the studies it is sought to form conditions for the person to acquire university master's degree in social sciences (education) based on direction related scientific research, assuring educational culture continuation, conforming to the newest technology level, corresponding to lifelong learning and harmonious development attitudes.

Keywords: career education, professional orientation, study programme, vocational guidance.

Received 05 November 2017; Accepted 19 November 2017

Dalia Augienė

Ph.D., Senior Researcher at the University of Šiauliai, Department of Education, P. Visinskio Street 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania.

E-mail: augiene@gmail.com

Website: <http://www.su.lt>

Vincentas Lamanuskas

PhD., Professor, Department of Education, University of Šiauliai, P. Visinskio Street 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania.

E-mail: v.lamanuskas@cf.su.lt

Website: https://www.researchgate.net/profile/Vincentas_Lamanuskas